

բացեալ բանաստեղծ՝ Մկրտիչ Պէշիկփաշ-
լեան»:

Իսկոյն ժամանակի տարեթիւին նայե-
ցայ, ստուգելու համար որ արդեօք 1868ի
թիւ մը չըլլա՞յ ձեռք առածս: Բայց նե-
րողութիւն. այն թուականին ժամանակ
օրաթերթը չէր ծնած: Ծնած չէր նաեւ
յօդուածագիրը:

Կրցա՞յ հասկցնել:

Դար մը առաջ վախճանած հեղինակի
մը վրայ գրելու միջոց՝ ողբացեալ տխու-
ղութիւն չեն գործածեր: Ոչ ալ անհետացող
դէմքերու տակ կը դասեն: Այս տխուրու-
նեքը սովոր ենք տալ մեր օրերուն վախ-
ճանած հեղինակներու. օրինակ՝ Լ. Շան-
թի, Արշակ Զօպանեանի:

Նոյնիսկ Զարեհի կամ Օշականի հա-
մար չենք կրնար ըսել, ո՞ւր մնաց Մկրտիչ
Պէշիկփաշեանի համար:

Կը ներէ՞ք. այս նիւթը մեր սահմանէն
դուրս էր, եւ աւելի կը պատկանէր Նա-
յիրի-ի Արշակաւանին. բայց անոր ոստի-
կանատունը փակ է ատենէ մը ի վեր:

ԽՄԻԶՔԱԶԱՓ

Ամերիկեան դիւտ մը. գործիք մըն է
որ կը չափէ թէ մարդ ի՞նչ աստիճանի դի-
նովցած է. հետեւաբար՝ թէ արդեօք դի-
նետունէն մինչեւ իր տունը կրնա՞յ վերա-
դառնալ սեփական ինքնաշարժով, թէ՛
ոչ: Աւետիսը կու տան Զարքօնի (12-ԺԱ.
- 55, էջ 3) եւ Արեւ (8-ԺԲ-55, էջ 3):

Աղուոր գործիք, որու նպատակն է ա-
ռաջն առնել բազմաթիւ արկածներու:

Գործիքը լա՛ւ. բայց այդ հայերէն
խմբագրաւոր բառը հնարողին խելքն ալ
չափելու գործիք մը չկա՞յ. եթէ ոչ իր սե-
փական ինքնաշարժով, զոնէ ուրիշով մը
կարելի է անշուշտ խմբագրատունէն հա-
նել զինքը եւ տանիլ... նախակրթարան
մը:

Արդէն այդ խմբագրաւոր խելքին, զոր
արեւելահայերը շատ կը գործածեն, ան-

ճոռնի բան մըն է. մինչ շատ ներդաշնակ
ու մաքուր բառ մըն է, նոյնիսկ ոսկեղար-
եան, ըմպելի բառը. ինչո՞ւ խեղճը դրա-
բարի շտեմարանին մէջ փախի:

Իսկ խմբագրաւոր բառերը կազմո-
ղը չի՞ գիտեր որ բարդութեան պարագա-
յին՝ այդ ոչ-արմատական Բ տառը կ'ան-
հետանայ. օրինակ՝ փառք - փառաւոր,
կառք - կառարշաւ, մեղք - մեղապարտ,
միտք - մտային, ինչք - ընչասէր, վերք -
վիրաւոր:

Խմբագր - խմբագրէն բառերը Մալխաս-
եան Բառարանին մէջ ալ յարկաբաժին մը
գտած են. բայց անշուշտ օր մը տունեք-
նին կը փոխեն:

Թերեւս աւելի բախտաւոր ըլլային մեր
խմբագիրները՝ եթէ խմբագրաւոր-ին տեղ
ալֆովաչափ դրած ըլլային, կամ աւելի
ճիշտ՝ ալֆաբետաչափ, բառ մը՝ որ արդէն
կ'ապրի Մալխասեանի Բառարանին մէջ եւ
հայացած է տառագարծութեամբ:

Եղբակացութիւն... աղուոր կաղանդ-
չէք մը մեր անդրադէտ խմբագիրներուն եւ
անոնց սերունդին: Բայց ի՞նչ օգուտ,
«Յականջս մեռելոց լինել խօսեցեալ»...:

ԳԼՈՐԱԾ ՔԱՐԵՐ

Յառաջը կարծէք քիչ մը վշտացեր է որ
«նորէն քար մը գլորած էինք Յառաջի
հասցէին» (29-ԺԲ-55), խմբագրին բա-
ցակայութեան ատեն սպրդած վրիպակներ
մատնանշելով:

Սիրելի Յառաջ, քարերը քեզի դէմ
չէին, այլ գողերուն դէմ՝ որոնք արթուն
պահակին հեռանալէն օգտուելով՝ այդիդ
մտեր էին: Բայց ի՞նչ քարեր. ապառաժ-
ներ իսկ չեն բաւեր գլորելու՝ մեր Մեծա-
սքանչին չքնաղ այգին կողոպտող աւա-
ղակապետներուն դէմ:

Այս ուղղութեամբ դուն ալ շարունակէ
գլորել, որպէսզի պաշտպանողական պատ-
ուարը դորանայ:

Հ. ՆԵՐՍԷՍ ՏԵՐ ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՑԱՆԿ

“ Բ Ա Ջ Մ Ա Վ Է Պ ”

1955

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՀԱՆԱՇԵԱՆ Հ. ՄԵՍՐՈՊ	Կառչինք մեր մշակոյթին	էջ 1
ՏԵՐ ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ Հ. ՆԵՐՍԷՍ	Մխիթարի խորհուրդը	81
— — — — —	Մեր նահատակները	84

ՊԱՏՄԱԿԱՆ

ԱԴԱՄԵԱՆ Հ. ԱՔՐԱՀԱՄ	Պեղատնորի արար պատմագիրը եւ հայերը (շար. եւ վերջ)	62 143
ՀԱՅՈՒՆԻ Հ. ՎԱՐԴԱՆ	Նորակերտ Հայ Լուսինեաններ (շար. եւ վերջ)	49, 152, 177, 229
ՄԻՍԱԲԵԱՆ ԲԺ. ՊԵՏՐՈՍ	Լուի Փասթէօն (1822-1895). իր կեանքն ու դր- ժը (շար. եւ վերջ)	21, 56
ՖՈԿՈԼԵԱՆ Հ. ԱՆԴՐԷԱՍ	Ապետիք Կոմսի դարմանալի կեանքը (շար.)	52, 138, 225

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԱՆԱՆԵԱՆ Հ. ՊՕԼՈՍ	Ճշգում մը Կորինի «Վարք Մաշթոցի» հրատարա- կութիւններուն մէջ	238
ՏԵՐ ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ Հ. ՆԵՐՍԷՍ	Ուսուցչապետ Almo Zanolliի (1876-1953) հայա- դիտական աշխատութիւնները	207
ՔԻԻՐՏԵԱՆ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ	Հայրապետ Վրդ. Ղուկթիկցի եւ Ներսէս Եպիսկ. Բաղիչեցի. (Կենսագրական ճշտումներ եւ յա- ւելումներ)	100
MUYLDERMANS J.	Les manuscrits arméniens d'Evagre le Pontique à Jérusalem	72, 108

ԼԵԶՈՒԱԿԱՆ

ԵՆՈՎՔ ԱՐՄԵՆ	Արեւմտահայ աշխարհաբարի յեղաշրջական շար- ժումը	158
ՃԱՆԱՇԵԱՆ Հ. ՄԵՍՐՈՊ	Ստեփանոս Ռոչքեանի Բառարանը (Քննական տե- սույթիւն մը)	129, 185, 249
ՏԷՐ ՆԵՐՍԵՍԵԱՆ Հ. ՆԵՐՍԵՍ	Լեզուական դիտողութիւններ Հայոց լեզուի պատ- մութենէն	244
ՏԷՐ ՆԵՐՍԵՍԵԱՆ Հ. ՆԵՐՍԵՍ	Ի սէր «Մեծասքանչ»ին... 45, 70, 121, 171, 222, 268	

ԳԻՏԱԿԱՆ

ՔԵԱՀԵԱՅԵԱՆ ԲԺ. ԱՆԱՀԻՏ	Գրամէկնութիւնը (Grafologia) իբրեւ գիտութիւն	33
---------------------------------	---	----

ԱԶԳԱԳՐԱԿԱՆ

ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ Հ. ԱԼԵՔՍԻՍ	Համառօտ տեղագրութիւն Արաբկերի եւ տեսու- թիւն անոր բարձրուն, բարբառին ու առածնե- րուն (շար.)	233
--------------------------------	---	-----

ԾԻՍԱԿԱՆ

HINDIE ARCHV. GREGOIRE	Notes liturgiques sur l'Office Arménien (Suite)	169
----------------------------------	---	-----

ԿՐՕՆԱԿԱՆ

ՏԷՐ ՆԵՐՍԵՍԵԱՆ Հ. ՆԵՐՍԵՍ	Մեր նախնեաց հաւատքը Տիրամօր Անարատ Յղու- թեան մասին — Յաւելուած Բ.	93
* * *	Յարութեան վկաները (Թրգմն. Հ. Ք. Զ.)	115

ՀՆԱԽՈՍՍԱԿԱՆ

ԱԻԳԵՐ Հ. ՅՈՎՀԱՆ	Ժամանակագրական հետազոտութիւն Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի խճանկարին	86, 147
ՃԵՎԱՀԻՐՃԵԱՆ ՃՐՏ. Ս.	Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի խճանկարը Ս. Սոփիայի մէջ	191

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ

ԵՐԵՄԵԱՆ ԱՐԱՄ	Երաժշտադէտ վարդան վրդ. Արեւելցի	38
—	Երաժշտադէտ եւ իմաստասէր Յովհան Օճնեցի	165

ԳՐԱԿԱՆ

1. - ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՃԱՆԱՇԵԱՆ Հ. ՄԵՍՐՈՊ	Եղիա Տէմիրճիպաշեան (շար.)	4
ՇԱՀՊԱԶ ՍՏԵՓԱՆ	Գրիգոր Զօհրապ - Ուրուագծողը	198

2. - ՔԵՐԹՈՒԱԾՆԵՐ

ԱԹՄԱՃԵԱՆ ՄԱՌԻ	Ներշնչում	118
—	Բոյրերու ստեղծաշար	119
—	Զրոյց՝ Գարնան հետ	214
—	Տառապանք ի տես զարնան	215
ԱՐՄԱԻՐԵԱՆ	Երգ ու ծաղիկ	167
—	Ծովային	168
—	Ալկիոն	66
ԱՐՄԵՆ ԵՐԿԱԹ	Հայոց լեզու	
ՃԱՆԱՇԵԱՆ Հ. ՄԵՍՐՈՊ	Ուղեւորի Քնար	65
—	Ողջոյն վեհափայլ	65
—	Ծովերու երգ	258
—	Յէնէրպաշէ	259
—	Գիշեր վոսփորի վրայ	256
ՅՈՎՀԱՆՆԵՍԵԱՆ Հ. ՎԱՀԱՆ	Ժամն է հիմա	256
—	Խնդրանք	257
—	Զեմ փափաքեր	257
—	Ափրիկեան պատկեր	
—	Մարդն ու ծովը (Թրգմ. Մառի Աթմաճեան)	120
ՊՈՏԼԻՐ ՇԱՐԼ	Զեմքի տակ (արձակներ)	42
ՍՐԱՊԵԱՆ ԱՐԱՄԱՅԻՍ	Քաթիւշան	67
—	Խրամատներու մէջ	211
—	Փաշարիսը	99
—	Տայի՛ր	41
ՏԱՊԱՂԵԱՆ Յ.	Լոյսին մէջ լոյս	42
ՔԱԶԱՐԵՆՅ ՀՐԱԶ	Համբոյր մասունքներուն	

3. - ԳՐԱԽՕՍԱԿԱՆՆԵՐ

ԱԹՄԱՃԵԱՆ ՄԱՌԻ	«Հողեռաւիղ» Հ. Մեսրոպ Ճանաչեանի	Էջ 220
ՏԵՐ ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ Հ. ՆԵՐՍԷՍ	«Le sens de նախարարառ chez Eznik» L. Marièsի	78
— — — — —	«Հայաստան. 1954. Ուղեւորական ալպոմ» Դե- րենիկ Եպիսկոպոսի	79
— — — — —	«Հայրենի երկրին մէջ. 1954» Սիրոն Եպիսկոպոսի	79
— — — — —	«Երկերի ժողովածու» Բժ. Իս. Տէրաթեանի	123
— — — — —	«Պաշին ճամբան» Ծատուր Պէրպէրեանի	124
— — — — —	«Bulletin Arménologique» Բ. յոտոր. Հ. Յովհ. Մըսրէանի	263
— — — — —	«Répertoire étymologique» Նորայր Վրոյրի	264
ՓԱՄՊՈՒՔԵԱՆ ԵՐՈՒԱՆԻ	«Դիւցադնական Ուրֆան եւ իր հայրդիները» Ա- րամ Սահակեանի	265
L'OSSERVATORE ROMANO	Innario armeno in notazione moderna	176

ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՐՁԱԳԱՆԳ

ԽՄԲ.	Արամ Երեմեանի 35ամեայ զբաղւած զործունէու- թեան յորելեանը	39
ՃԱՆԱՇԵԱՆ Հ. ՄԵՍՐՈՊ	Համեմատական Գրականութեանը Համաժողովը՝ Վենետիկի մէջ	216
ՍՐԱՊԵԱՆ ԱՐԱՄԱՅԻՍ	Նկարահանող Լեւոն Աղնաւորեանի	260
ՏԵՐ ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ Հ. ՆԵՐՍԷՍ	Լիբանանի Հանրապետութեան Նախագահ՝ Վսեմ. Քամիլ Շամուն Ս. Ղազարու մէջ (28 Մարտ 1955)	125
— — — — —	Վեհ. Տ. Վաղդէն Ա. Պալճեան՝ Նորընտիր Կաթո- ղիկոս Ամենայն Հայոց	195
* * *	Մուրադ-Ռաֆայէլեան վարժարանի 1954-55 տա- րեւրջանի պատկաւորները	218
* * *	Տոբթ. Շահէն Թիւրապեան՝ Հանրային կարծիքի Միջազգ. Համաժողովին	260
* * *	Պաշտօնը Արուսեանի ծննդեան 150ամեակը	261
* * *	Աւետիք Իսահակեանի ծննդեան 80ամեակը	261
* * *	Ողբ. Գալուստ Ս. Կիւլպէնկեան	262

ԳՐԱԽՕՍԱԿԱՆ

ՏԵՐ ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ Հ. Ն. - Bulletin Armé- nologique Հ. Յովհ. Մըսրէանի	263
— Répertoire Etymologique Նորայր Վը- րոյրի	264
ՓԱՄՊՈՒՔԵԱՆ ԵՐՈՒԱՆԻ. - «Դիւցադնական Ուրֆան եւ իր հայրդիները» Արամ Սա- հակեանի	265

RECENSION

Der Nersessian P. N. - «Bulletin Arméno- logique» du R. P. Jean Mécérian S. J.	263
— Répertoire Etymologique du Mr. Norayr Vrouyr	264
Pamboukyan Yervant. - «L'heroique Ourfa et ses fils» d' Aram Sahakian	265

ՇՆՈՐՀԱԿԱՆՈՒԹԵԱՄԲ ՍՏԱՅԱԾ ԵՆՔ

ԱՆԱՆԵԱՆ ՎԱՅԹԱՆԻ. - Պատմութեանը որոշ-
յական կեանքէ: Պէյրութ, Հրա. Արամազդ,
1955, էջ 153:
ԱՐԱՄԱՅԻՆ ԲԱՐԳԵՆ ՔԷՆՅ. - Բարեբաղ եւ իր
շրջանները: Փարիզ, տպ. Արաքս, 1954, էջ 308:
ԱԻՆԵՏԵԱՆ Մ. ՏԵՂԱԿԱՆ. - Հայ ազատագրական
ազգային յիսնամեայ (1870-1920) ՅՈՒՇԱՄԱ-
ՏԵԱՆ եւ Զօր. Աղբալի: Փարիզ, տպ. Լ. Սա-
լէյ, 1954, էջ 525:
ԳԱՐԵԳԻՆ ԱՐԵՎԱՅ. - Գերեմիկ եպիսկ. Փոլատ-
եան (Քհնդկ. ձեռնագրութեան 20ամեակին առ-
թիւ): Պէյրութ, տպ. Կ. Տօնիկեան, 1955, էջ
95:
ԳԵՈՐԳԵԱՆ ԿԱՐՕ. - Ամէնուն Տաքիքիքը, 1956.
Գ. տարի: Պէյրութ, տպ. Մշակ, 1955, էջ 616:
ՃԻՋԻՃԵԱՆ ԳԵՐԵՆԻԿ. - Գանիէլ վարուժան.
Հայրոցական կեանքը - աշխարհային հայր -
դպրոցական կեանքը: Գաշիքէ, տպ. Յուսարեք,
1955, էջ 270:
ԷՎԼԻԹ-ՎԵՐԻՆ ԷՎԼԻԹ. - Ամենուն տղան (Թրգ.
Ա. Բ. Ժամկոչեան): Պէյրութ, տպ. Կ. Տօնիկ-
եան, 1954, էջ 35:
ԹՈՒՄԱՆԵԱՆ ՅՈՎԱՆՆԷՍ. - Զախալի բազա-
ւորը: Պէյրութ, Հրա. Արամազդ (Մանկական
Մատենադար, Բ. 3), էջ 12. պատկերազարդ:
ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ ԱԻՆԵՏԻՔ. - Բանաստեղծութիւններ:
Հրա. Էմիլ, Բիւ. 20. Պէյրութ, 1955, էջ 194:
ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ ԱԻՆԵՏԻՔ. - Արձակ էջեր: Հրա. Էմ-
իլ, Բիւ. 21. Պէյրութ, 1955, էջ 180:
ՀԱՄԱՍՏԵՎ. - Քաջն Նազար եւ 13 պատմութե-
ան: Գաշիքէ, տպ. Յուսարեք, 1955, էջ 376:
ՄԷՆԻ Ա. - Գաղափարի եւ անոր: Պէյրութ, տպ.
Արամազդ, 1955, էջ 42:
ՈՒՍԼԹՈՅ Օ. Ֆ. - Ոչ ոք կը սիրէ զիս: Պէյրութ,
տպ. Կ. Տօնիկեան, 1954, էջ 40:
ՊԱՐՈՆԵԱՆ ՅԱԿՈՒ. - Մեծապատիւ Մուրազիան-
ներ: Հրա. Էմիլ, Բիւ. 22. Պէյրութ, 1955,
էջ 119:
ՍԱՐԱՖԵԱՆ ԳՐԻԳՈՐ Ա. - Գործադատութիւն Հ. Բ.
Միւրքեան Գալիֆորնիայ շրջանակի (1910 -
1913): Ֆրէզիոյ, տպ. Նոր Զր, 1954, էջ 210:
ՍԻՐՎԱՐԴ. - Մեծն Մուրադ (Համբարձում Պո-

յանեան) - Կեանքն ու գործունէութիւնը: Փրա-
ւանա, (տպ. Պրոքլին, Կրէթիք Բըմիլիք-
ըն), 1955, էջ 135:
ՎԱՐԳԱՆԱՆԻՔ. - Գերեմիկ Գեորգիեանի ֆայլերով:
Թատերադրութիւն տառը արարով: Պէյրութ, տպ.
Կ. Տօնիկեան, 1955, էջ 61:
ՎՐԱՅԵԱՆ Ս. - Կեանքի ուղիներով. զէպեր -
զէպեր - տարածներ: Գաշիքէ, տպ. Յուսա-
րեք, 1955, էջ 296:
ՏԱՐՈՆԵԱՆ ԵՐՈՒԱՆԻ. - Մանկապատում: Պէյ-
րութ, տպ. Էմիլ, 1952, էջ 118:
ՓԱՓԱՋԵԱՆ ՎՐԱՆԷՍ. - Լուր-դա-լուր: Պէյ-
րութ, տպ. Էմիլ, 1954, էջ 17:
ՓՈՒՍՏԵԱՆ ԳԵՐԵՆԻԿ ԵՊԻՍԿ. - Յուշեր Գալիքի
Կարողիկոսէն - Օրագրի էջեր: Անթիլիաս, տպ.
Կթղ. Հայոց Կիլիկիոյ, 1955, էջ 104:
ՓՈՒՍՏԵԱՆ ԳԵՐԵՆԻԿ ԵՊԻՍԿ. - Ուխտագնացու-
թիւն ի Տաքի: Պէյրութ, տպ. Կ. Տօնիկեան,
1955, էջ 47:
ԲԻԻՉԵԱՆ Մ. ԳՈԿՏ. - Խորտակում քնար -
անահ կանքի: Անթիլիաս, տպ. Կթղ. Հայոց
Կիլիկիոյ, 1955, էջ 176:

ERIKSSON T. - E. — Die armenische Bü-
chersammlung der Universitätsbibliothek
zu Helsinki. Helsinki, 1955, pg. 85.
NASLIAN MGR. JEAN ARCHV. — Les mé-
moires de Mgr. Jean Naslian, évêque de
Trébizonde. Vienne, Impr. Méchithariste,
1955, vol. I - II, pg. 607, 1032.
ORMANIAN MALACHIA. — The Church
of Armenia (Edited by the Right Rev. Te-
renig Poladian, S. T. M., Ph. D.) London,
A. R. Mowbray and Co. Limited, 1955,
pg. 219.
REGEMORTHER (VAN) BERTHE. — Le
Codex relié depuis son origine jusqu'au
Haut Moyen - Age. (Extrait de la Revue
Le Moyen Age, Nos. 1—2, 1955, pg. 26).
TURABIAN CHAHIN. — L'opinion publi-
que. Le Caire, Impr. Mondiale, 1953, pg.
178.

